

KINDERRECHTEN IN NEDERLAND

Update van de vierde NGO-rapportage

April 2015 - Pagina 1/7

UPDATE 2015 ten behoeve van de zitting van de Nederlandse regering bij het VN-Kinderrechtencomité op 27 mei 2015.

Kinderrechtencollectief
www.kinderrechten.nl

UPDATE APRIL 2015

Vorbehouden en derde protocol

Het Kinderrechtencollectief (hierna: KRC) dringt er bij de regering op aan om het derde protocol bij het VN-Kinderrechtenverdrag betreffende een klachtenprocedure zo snel mogelijk te ratificeren en de voorbehouden die bij de ratificatie van het VN-Kinderrechtenverdrag zijn gemaakt in te trekken.

Decentralisatie

Sinds januari 2015 is, als gevolg van de inwerkingtreding van de nieuwe Jeugdwet, een groot deel van de Nederlandse jeugdhulp overgeheveld van de nationale en provinciale overheid naar de gemeentes. Deze decentralisatie van de hulp aan de jeugd ontslaat de Rijksoverheid niet van haar (eind)verantwoordelijkheid om het VN-Kinderrechtenverdrag in Nederland volledig te implementeren. Het KRC is bezorgd over het feit dat de Rijksoverheid een onvoldoende duidelijk nationaal mechanisme heeft ingericht voor de horizontale en verticale coördinatie van de implementatie van het VN-Kinderrechtenverdrag.

Wanneer er vanuit het KRC vragen over resultaatverantwoordelijkheid voor kinderen worden gesteld aan de bewindsvoerders en hun ambtenaren die daar op nationaal niveau verantwoordelijk voor zijn, wordt er momenteel structureel doorverwezen naar de ruim 400 verantwoordelijke wethouders. Het KRC wil graag meer duidelijkheid van de staatssecretaris over de invulling van de nationale coördinatie, met name wat betreft de verticale coördinatie.

In de antwoorden op de vragen van de *List of Issues* geeft de regering aan dat de nieuwe Jeugdwet er onder meer voor moet zorgen dat er meer ruimte komt voor professionals en dat deze moet leiden tot minder bureaucratie bij de jeugdhulpaanbieders. Het KRC ziet echter dat de transitie en de gevolgen daarvan in de eerste maanden van 2015 juist voor een hogere administratieve last zorgen bij jeugdhulpaanbieders, onder meer omdat ze veel meer overeenkomsten moeten sluiten. De landelijke jeugdzorgorganisatie, de William Schrikker Groep, is volgens een eigen schatting bijvoorbeeld 1,5 miljoen euro meer kwijt aan bureaucratie dan aan de decentralisatie van de jeugdhulp.¹ Daarnaast is

¹ Erik Heijdelberg, bestuurder William Schrikker Groep, interview op NPO Radio 1, te raadplegen via: <http://nos.nl/artikel/2027656-1-5-miljoen-gaat-naar-bureaucratie-en-niet-naar-zorg.html>.

er door bezuinigingen en reorganisaties bij de jeugdhulpaanbieders gesnoeid in de personeelsbestanden. Het KRC ontvangt signalen van professionals die werkzaam zijn bij de jeugdhulpaanbieders dat dit zorgt voor een hogere werkdruk en dat de kwaliteit van zorg hierdoor onder druk komt te staan.

Jeugdhulp

Bij het Meldpunt Monitor Transitie Jeugd, dat signalen over de veranderingen op het terrein van jeugdhulp verzamelt, zijn in de eerste maanden van 2015 ruim honderd meldingen van kinderen, jongeren en ouders over de jeugdhulp binnengekomen. De meeste meldingen gaan over een gebrek aan informatie, onduidelijkheid over waar ze terecht kunnen met hun hulpvraag (vaak worden ze van de ene naar de andere partij verwezen en duurt het lang voordat mensen daadwerkelijk hulp ontvangen), het persoonsgebonden budget (ze hebben daar nog geen beschikking over ontvangen en het is daardoor onduidelijk waar zij recht op hebben in 2015) en privacy (met name wat betreft de overdracht van medische gegevens). Daarnaast is het KRC bezorgd over het feit dat er in het nieuwe jeugdstelsel ongerechtvaardigde verschillen ontstaan tussen de gemeenten met betrekking tot de toegang en de kwaliteit van de jeugdhulp. De transitieautoriteit, de Kinderombudsman en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG) delen de zorg dat de wijk-, jeugd- of buurtteams nog erg in ontwikkeling zijn: taken en bevoegdheden zijn niet duidelijk en expertise ontbreekt. Bovendien wordt de inkoop van zorg nog onvoldoende vanuit de inhoud gedaan en is er weinig zicht op de problematiek van kinderen en jongeren in gemeenten. Het baart het KRC daarnaast grote zorgen dat de toegang tot jeugdhulp voor ongedocumenteerde kinderen in de Jeugdwet wordt beperkt. Het KRC vindt dat de Nederlandse overheid het onderscheid dat in de Jeugdwet wordt gemaakt tussen niet rechtmatig in Nederland verblijvende kinderen en kinderen die wel rechtmatig in Nederland verblijven zo snel mogelijk moet opheffen. Dit onderscheid is in strijd met artikel 2 van het VN-Kinderrechtenverdrag. Het is nu zo dat de duur van de jeugdhulp die verleend kan worden aan de groep kinderen die niet rechtmatig in Nederland verblijft, beperkt is tot een half jaar en niet kan doorlopen nadat de achttienjarige leeftijd is bereikt. Extra zorgelijk en in strijd met artikel 20 van het VN-Kinderrechtenverdrag is het feit dat voor deze groep een verhoogde motiveringsplicht geldt voor plaatsing in een pleeggezin.

Kindermishandeling

Het KRC vraagt zich af hoe de Rijksoverheid haar eindverantwoordelijkheid met betrekking tot de preventie en aanpak van kindermishandeling in Nederland daadwerkelijk invult. Het is niet duidelijk of de stelselverantwoordelijkheid er ook op toeziet dat zo min mogelijk kinderen te maken krijgen met geweld en dat aan alle kinderen die slachtoffer zijn van mishandeling passende hulp wordt geboden die het geweld stopt en het herstel bevordert. Het KRC vindt het enkel monitoren op output niet voldoende en beveelt de Rijksoverheid aan om ook te monitoren op kind-outcome.

De cijfers uit recent onderzoek naar de aanpak van huiselijk geweld in de vier grote steden in Nederland zijn alarmerend: 60% van de kinderen krijgt geen hulp nadat zij getuige zijn geweest van ernstig huiselijk geweld tussen ouders, terwijl een derde van de kinderen een posttraumatische stress-stoornis heeft ontwikkeld. Het KRC heeft er geen zicht op hoe de regering deze situatie gaat verbeteren. Het KRC maakt zich zorgen over de vraag of gemeenten in staat zijn om de benodigde hulp aan mishandelde kinderen goed te organiseren en roept de regering op om hierop toe te zien.

Als gevolg van de stelselwijziging zijn er nieuwe regionale organisaties in het leven geroepen voor meldingen over kindermishandeling en huiselijk geweld. Deze organisaties (26 in totaal) bestaan op papier, maar zijn inhoudelijk nog volop in ontwikkeling. Het KRC heeft nog geen zicht kunnen krijgen op

de voortgang, kwaliteit en effecten hiervan. Dit is zorgwekkend omdat deze meldpunten en de kwaliteit van hun werk immers cruciaal zijn voor de veiligheid van kinderen.

Het KRC vraagt zich ook af of gemeenten, die sinds 1 januari 2015 ook verantwoordelijk zijn voor de veiligheid van kinderen in instellingen, nu daadwerkelijk gaan aansturen op de komst van veiligheidsbeleid in instellingen en of deze taak niet ondergesneeuwd raakt door de veelheid van taken die op hen af zijn gekomen. Het rapport van de Commissie Samson, een onafhankelijke commissie die onderzoek heeft gedaan naar seksueel misbruik in de jeugdzorg, dat in 2012 werd gepubliceerd, heeft pijnlijk duidelijk gemaakt dat de veiligheid in instellingen een urgent probleem is. Uit het onderzoek van de Commissie Samson kwam naar voren dat kinderen die door de kinderrechter uit huis zijn geplaatst, sinds 1945 niet altijd de bescherming tegen seksueel misbruik hebben gekregen waar ze recht op hadden. De overheid, instellingen en pleegzorg zijn daarin tekort geschoten.

Ook is het KRC ongerust over de landelijke opvangcapaciteit voor kinderen en ouders die slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Uit een quick scan van de Federatie Opvang blijkt dat een deel van de centrumgemeenten zich niet houdt aan de afspraken die hierover met de VNG zijn gemaakt en dat het aantal opvangplekken afneemt.² Bovendien staat de begeleiding van kinderen in de opvang ernstig onder druk door bezuinigingen, terwijl er voorgaande jaren juist veel is geïnvesteerd in methodiekontwikkeling en training. Deze trendbreuk baart het KRC zorgen.

Armoede

Het aantal kinderen dat in Europees Nederland in armoede opgroeit is in 2013 verder gestegen, zo blijkt uit het Armoedesignalement 2014. Het KRC vraagt zich af wat de Rijksoverheid samen met de lokale overheid gaat doen om te zorgen voor een toereikende levensstandaard voor alle kinderen in Nederland. Daarnaast is het KRC verontrust over het feit dat de bijstandsnorm voor alleenstaande ouders sinds 1 januari 2015 is verlaagd. Alhoewel het kindgebonden budget voor kinderen tot 18 jaar omhoog gaat, is deze verhoging niet even hoog als de verlaging van de bijstandsnorm. Alleenstaande ouders krijgen dus minder geld.

Ook introduceerde de regering in 2015 de zogenoemde alleenstaande-ouderkop, een aanvulling op de kinderbijslag voor alleenstaande ouders. Niet alle alleenstaande ouders kunnen echter aanspraak maken op deze aanvulling omdat het belastingafhankelijk is en de belastingwetgeving verschillende regels hanteert voor het bepalen van alleenstaand ouderschap. Alleenstaande moeders die niet formeel gescheiden zijn, vaak vanwege culturele of religieuze redenen, ontvangen deze aanvulling bijvoorbeeld niet. Hetzelfde geldt voor gezinnen die bestaan uit een alleenstaande ouder zonder verblijfsvergunning en zijn of haar kinderen, zelfs wanneer alle andere gezinsleden de Nederlandse nationaliteit hebben. Deze alleenstaande ouders worden gedwongen om met hun kinderen onder het bestaansminimum te leven.

Kinderen in het migratierecht

Een opvallend punt in de antwoorden van de regering op de vragen in de *List of Issues* is dat het antwoord op vraag 14 ontbreekt (Deze vraag luidt: "Please indicate how the best interest of the child are ensured at every stage of the asylum procedure and whether all relevant authorities are provided with expertise on the best interest determination?") Nergens wordt ingegaan op de vraag hoe het belang van het kind gedurende iedere fase van de asielpcedure gewaarborgd wordt en of alle betrokken instanties genoeg expertise hebben om het belang van het kind vast te stellen. Het ontbreken van een individuele toets aan het belang van het kind (artikel 3 IVRK) is nog steeds één van de belangrijkste zorgpunten van het KRC wat betreft het Nederlandse migratiebeleid.

² Brief van de Federatie Opvang aan staatssecretaris Van Rijn, betreffende het Verdeelmodel Vrouwenopvang, 17 april 2015.

Gezinshereniging

Op 3 oktober 2014 oordeelt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) in de zaak *Jeunesse* dat de Nederlandse Staat in strijd met artikel 8 EVRM heeft gehandeld aangezien er bij het besluit om een moeder met drie kinderen, die allen in het bezit zijn van de Nederlandse nationaliteit, geen verblijfsvergunning te verstrekken, onvoldoende aandacht aan de belangen van de betrokken kinderen is besteed. De uitspraak in de zaak *Jeunesse* zou vergaande consequenties moeten hebben voor het Nederlandse gezinsmigratiebeleid omdat de belangen van kinderen op grond van deze uitspraak expliciet moeten worden meegewogen. De staatssecretaris heeft in zijn reactie op de uitspraak aangegeven dat er in de uitspraak punten zitten waar serieus aandacht aan moet worden besteed, maar ziet tegelijkertijd geen reden om het beleid te wijzigen. Er werd wel toegezegd om de handleiding voor de IND rond artikel 8 EVRM-zaken aan te passen en openbaar te maken. Ook gaf de staatssecretaris aan dat kinderrechten sterker neer zullen worden gezet bij het horen van kinderen. Het KRC roept de regering op om het beleid omtrent gezinsmigratie op grond van de uitspraak in de zaak *Jeunesse* aan te passen. Zoals wordt benadrukt door het EHRM, moeten nationale autoriteiten in gezinsmigratiezaken altijd expliciet aandacht besteden aan de uitvoerbaarheid, haalbaarheid en proportionaliteit van een eventuele verhuizing naar een ander land voor de kinderen.

Opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In de beantwoording van de vragen uit de *List of Issues*, wordt vermeld dat de grootschalige campussen voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen vanaf 2016 zullen worden gesloten. In plaats daarvan komt er een nieuw opvangmodel. Het KRC wil erop wijzen dat er vraagtekens zijn wat betreft deze nieuwe opvangvorm aangezien daarbij een onderscheid tussen kinderen wordt gemaakt op basis van leeftijd. Kinderen tot vijftien jaar zullen worden opgevangen in pleeggezinnen en kinderen vanaf vijftien jaar in woonvoorzieningen waar 16-20 bedden staan. Voor de ontwikkeling van deze laatste groep kinderen kan het soms toch beter zijn om in een pleeggezin te wonen. Die mogelijkheid lijkt met de komst van het nieuwe opvangmodel echter niet meer te bestaan. Het KRC is van mening dat de huidige campussen per direct gesloten zouden moeten worden en dat de kinderen zouden moeten worden opgevangen in pleeggezinnen.

Het KRC hoopt dat bij de inrichting van het nieuwe opvangmodel goed gekeken wordt naar de individuele en emotionele ontwikkeling van de jongeren. Daarbij is het van belang dat de medewerkers op de nieuwe opvanglocaties geschoold zijn in de specifieke problematiek waar deze groep jongeren vaak mee te maken heeft. Er zijn op dit moment nog twijfels over de vraag of het personeel toegerust is om in de opvanglocaties van deze groep jongeren te werken.

Worteling als grond voor verblijf

In de antwoorden op de *List of Issues* stelt de Nederlandse regering dat de Overgangsregeling van het Kinderpardon duidelijkheid heeft gegeven aan kinderen die lange tijd in Nederland verblijven. Er worden echter nog steeds groepen kinderen uitgesloten die langer dan vijf jaar in Nederland zijn, bijvoorbeeld omdat zij in het verleden geen asiel- maar een andere verblijfsaanvraag hebben ingediend. Deze uitsluiting is niet te rechtvaardigen op grond van het VN-Kinderrechtenverdrag. De Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa, Nils Muižnieks, heeft kritiek geuit op de criteria waar kinderen aan moeten voldoen om in aanmerking te komen voor het kinderpardon.³

³ Rapport van Nils Muižnieks, Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa, over zijn bezoek aan Nederland van 20 tot 22 mei 2014, 14 oktober 2014, te raadplegen via:
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2244481&Site=COE>.

In 2014 zijn 520 aanvragen voor kinderen die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven ingediend onder de definitieve regeling voor langdurig verblijvende kinderen. Hiervan zijn er maar 10 ingewilligd. Daarmee lijkt het doel van de permanente regeling, namelijk het bieden van een oplossing voor in Nederland gewortelde kinderen, niet te worden bereikt.

Afschaffing vergunning alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Hoewel de regering met de afschaffing van de AMV-vergunning onder andere tot doel had om te voorkomen dat AMV's in de illegaliteit zouden verdwijnen en om hen snel duidelijkheid over hun verblijfsaanvraag te verschaffen, verblijft een groot deel van deze groep nog steeds zonder toekomstperspectief in Nederland.

Terugkeer en uitzetting

In de antwoorden op de *List of Issues* stelt de regering dat detentie van vreemdelingen in geval van gedwongen terugkeer wordt gebruikt als een ultimatum remedium. Deze bewering dient genuanceerd te worden. In september 2014 is een nieuwe Gesloten Gezinslocatie geopend in Zeist. Families met kinderen en AMV's die Nederland moeten verlaten kunnen in dit detentiecentrum worden geplaatst wanneer er volgens de overheid een risico bestaat dat zij zich aan het Rijkstoezicht zullen onttrekken. Op dit moment wordt de mogelijkheid om gezinnen met kinderen en AMV's in de Gesloten Gezinslocatie te plaatsen niet als ultimatum remedium gebruikt en wordt er onvoldoende rekening gehouden met de belangen van de betrokken kinderen. In dit licht is het relevant te wijzen op het feit dat ook de rechter tot drie keer toe heeft geoordeeld dat er bij het nemen van het besluit om families met kinderen in detentiecentra te plaatsen geen rekening wordt gehouden met de belangen van de betrokken kinderen.

Onderwijs

Kwaliteit van het onderwijs

Uit een onderzoek van de onderwijsinspectie naar de kwaliteit van de Pabo blijkt dat er een positieve ontwikkeling gaande is: pas afgestudeerden hebben meer vakkennis dan hun voorgangers. Echter, afgestudeerden geven daarbij wel aan dat ze nog over te weinig kennis beschikken over het lesgeven aan leerlingen met een achterstand of voorsprong. Het KRC vindt dit zorgwekkend, aangezien een leerkracht door de invoering van passend onderwijs in toenemende mate te maken krijgt met deze groepen leerlingen. Daarnaast blijkt dat leerkrachten worstelen met de vraag hoe zij actuele thema's zoals discriminatie en radicalisering bespreekbaar kunnen maken in de klas. Dit kwam vooral tot uiting na de aanslag op het tijdschrift Charlie Hebdo in Parijs.

Kinderrechteneducatie

Educatie over kinderrechten en mensenrechten kan een belangrijke rol spelen bij het bespreekbaar maken van actuele thema's zoals discriminatie en radicalisering. Op dit moment buigt een commissie zich over de vraag hoe het schoolcurriculum de komende tijd hervormd moet worden. Het KRC benadrukt het belang van kinderrechteneducatie als verplicht onderdeel hierin. De Nederlandse regering heeft tot nu toe echter afwijzend gereageerd. Uit een onlangs gepubliceerd vergelijkingsonderzoek tussen 26 landen, blijkt dat Nederland zeer laag scoort als het gaat om kinderrechteneducatie.⁴

⁴ UNICEF & Queen's university Belfast, 'Teaching and learning about child rights: a study of implementation in 26 countries', March 2015.

Sociale veiligheid en pesten

De regering heeft recentelijk de wet Sociale veiligheid op school aangenomen, die voor het basis- en voortgezet onderwijs een aantal nieuwe verplichtingen met zich meebrengt op het gebied van sociale veiligheid en de aanpak van pesten. Uit onderzoek van het Centrum School en Veiligheid blijkt dat de Pabo-opleidingen de huidige studenten onvoldoende toerusten op het gebied van sociale veiligheid in het algemeen en op pesten, seksualiteit en seksuele diversiteit in het bijzonder. De minister gaat met de Pabo's, tweedegraads lerarenopleidingen en de Stichting School en Veiligheid een traject in om de aanpak van sociale veiligheid te versterken. Aangezien ook de huidige leraren handvatten nodig hebben om ervoor te zorgen dat leerlingen zich sociaal veilig voelen, vraagt het KRC zich af hoe deze professionals hierbij ondersteund zullen worden.

Passend onderwijs voor ernstig meervoudig gehandicapte kinderen

Het KRC maakt zich grote zorgen over de toegang tot passend onderwijs voor ernstig meervoudig beperkte kinderen. Voor deze groep kinderen is het reguliere onderwijsbudget doorgaans ontoereikend om hen de benodigde zorg en ondersteuning (zoals begeleiding, persoonlijke verzorging en verpleging) te kunnen bieden. Belangenorganisaties merken te vaak dat zorgverzekeraars, gemeenten en scholen er niet uitkomen wie er voor die extra zorg moet betalen. Ernstig meervoudig beperkte kinderen vallen niet langer onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, maar onder de Zorgverzekeringswet, de Jeugdwet en de Wet langdurige zorg (Wlz). Scholen kunnen na de invoering van de Wet Passend Onderwijs niet langer direct een beroep doen op beschikbare 'compensatiegelden' voor deze kinderen, maar moeten eerst in onderhandeling met de regionale samenwerkingsverbanden van schoolbesturen. Hoewel de regering heeft toegezegd dit deels terug te draaien, blijft het een belangrijk punt van zorg of dit daadwerkelijk tot verbeteringen zal leiden. Ouders van leerlingen met een Wlz-indicatie moeten op hun beurt ingewikkelde gesprekken voeren met school over de financiële dekking van de zorg voor hun kind in de klas. Komen school en deze partijen er niet uit, dan is het kind de dupe. Als de benodigde zorg niet bekostigd kan worden, dreigen zij het onderwijs aan deze kwetsbare kinderen te moeten staken. Dat is dan per direct een probleem van de ouders, omdat alternatieven in een straal van 50 km meestal ontbreken.

Verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

In januari 2015 vond er een Algemeen Overleg (hierna: AO) in de Tweede Kamer plaats over draagmoederschap. De Socialistische Partij (SP) heeft tijdens dit AO verschillende vragen gesteld over het feit dat de verkoop van kinderen in Nederland niet strafbaar is. De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie antwoordde dat het strafbaar stellen van de verkoop van kinderen niet zo makkelijk is. Het KRC roept de regering op om verder te onderzoeken of en hoe de verkoop van kinderen strafbaar kan worden gesteld. Een eerste stap hiertoe lijkt gezet nu de minister van Veiligheid en Justitie heeft aangekondigd dat de mogelijkheden om kinderhandel strafbaar te stellen opnieuw zullen worden bekeken.⁵

⁵ Minister van Veiligheid en Justitie, Kamerbrief over draagmoederschap: herziening richtlijn, tekst Rijksoverheid.nl en uitkomsten gesprek Openbaar Ministerie, 13 april 2015, te raadplegen via: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/04/14/tk-draagmoederschap-tekst-rijksoverheidnl-en-uitkomsten-gesprek-openbaar-ministerie.html>.

Loveboy-problematiek

In mei 2012 verscheen de Handreiking Aanpak Loveboy Problematiek waarmee een poging werd gedaan om de loveboy-problematiek integraal aan te pakken. De commissie Azough, speciaal ingesteld voor slachtoffers van loveboys, heeft in december 2014 (opnieuw) opgeroepen tot een integrale aanpak van loveboy-problematiek die gericht is op preventie, identificatie en opvang van slachtoffers van loveboys. Het is de vraag wat de regering met dit advies gaat doen en hoeveel geld er beschikbaar is om een significante verandering door te voeren. Het KRC heeft kritiek op het feit dat het Actie Plan, zoals opgesteld door de Commissie Azough, niet holistisch is; het richt zich niet op het bestrijden van alle vormen van uitbuiting van kinderen noch op buitenlandse slachtoffers van loveboys en seksuele uitbuiting.

Red hun leven.
Red hun dromen.
Red hun toekomst.
savethechildren.nl

Het Kinderrechtencollectief is een coalitie van kinderrechtenorganisaties die zich inzet voor een betere naleving van de het VN-Kinderrechtenverdrag in Nederland en bestaat uit: Defence for Children, NJR, Augeo Foundation, Bernard van Leer Foundation, Stichting Kinderpostzegels Nederland, UNICEF Nederland, ieder(in), Save the Children en met als adviseur het Nederlands Jeugdinstituut.

Kinderrechtencollectief
www.kinderrechten.nl